



Адыгэ Республикэм и Лышхъхъу Тхьаклушынэ Аслъан АР-м иследственнэ комитет иследственнэ гъэорышланлэ ипашэу, генерал-майорэу Александр Глуценкэм тыгуасэ Иофшлэгъу зэлуклэгъу дырилагъ.



## Лышхъхъэм и Иофшлэгъу зэлуклэгъухэр

Республикэм ипашэ Иоф-тхьабзэм пэублэ псалгэ кы-щишлэгъу бэмышлэгъу илэнатлэ Лухъгъэ А. Глуценкэм фэгъушлагъ, гъэхъагъэхэр ышлэхъэ Урысыем, Адыгеим афэлэ-жъэнэу кыфэлэуагъ. Гъэорышланлэ ипашэу агъэнэ-фагъэм исэнэхъат хэшлукы-шхо фырилэу зэрэщытыр ыкли ащ бэклэ зэрэщыгугъырэр кы-луагъ. Гумэклыгъоу, шыклагъэу шылэхэр дэгъэзыжыгъэнхэм-клэ Иоф зэдашлэным зэрэфэ-хъазырхэм, ишыклагъэ хъумэ федеральнэ гупчэм зэгъусэхэу зызэрэфагъэзэщтым АР-м и Лышхъхъэ кыакигъэтхыгъ.

АР-м иследственнэ комитет иследственнэ гъэорышланлэ Иофшлагъэу илэхэр нахьышлэу шыгъэнхэм, пшъэрлэгъу ыпашхъэ щытхэр гъэцкклэ-гъэнхэм ишыпккэу зэрапы-лыщтыр кылуагъ нэужым гу-щылэ зыштэгъэ А.Глуценкэм.

Мы мэфэ дэдэм Тхьаклушынэ Аслъан цыфхэм яфитыны-гъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгеим шылэ Анатолий Осо-кинын ригъэблэгъагъ. Мы структурэм илэсэу тызыхэ-тым имэзитфым Иофэу ышлэ-гъэм изэфэхьысыжхэм, гъэ-хъагъэхэм ыкли шыклагъэхэм лъэныкыуитлур атегушылагъ.

Цыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэр къэралы-гъом ипшъэрлэу шхъалэхэм зэу зэрэщытыр АР-м и Лышхъхъэ пэублэм кышылэуагъ. Мы лъэныкыомклэ Адыгеим иИоф-хэм язытет зыфэдэр, хэбзэгъ-уцугъэм кыдилгытэрэ шап-хъэхэр гъэцклагъэ зэрэхъухэрэр зэригъэшлагъ.

А.Осокиным кызэрилуа-гъэмклэ, цыфхэм яфитыныгъэ-хэмклэ Уполномоченнэу АР-м шылэ иаппарат 2013-рэ илъэ-сым имэзитф кыкклоцл гъого-

гъуи 180-рэ зыкыфагъэзагъ. Джащ фэдэу Уполномоченнэу ежъ ышхъэкклэ нэбгырэ 205-рэ ригъэблэгъагъ. Ахэр зыгъэгъ-мэклыхэрэр зэфэшхъафых, ау эцкклэми социальнэ мэхъанэ ял. Цыфхэм псэуплэхэр зэрамы-лэм, псэуплэ-коммунальнэ хъыз-мэтым ыльэныкыокклэ шылэ уасэхэм зэрамыгъэразэхэрэм, нэмыкхэм ахэр япхыгъэх.

Гумэклыгъоу къэуцухэрэр эцкклэ УФ-м ихэбзэгъэуцугъэ диштэу зэхэфыгъэнхэр, цыф-хэм яфитыныгъэхэр къэухъу-мэгъэнхэр мыщ дэжыым анахь шхъалэу зэрэщытхэр Тхьаклу-шынэ Аслъан кылуагъ. Шы-клагъэхэр дэгъэзыжыгъэнхэм фэшл гухэлэу шылэхэм за-щигъэгъозагъ, мы Иофыгъохэм япхыгъэу зэхэсыгъо зэхэщэгъэн фаеу кыгъэнэфагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО  
Адам.

Сурэтэр А. Гусевым тыри-хыгъ.

## Сертификатхэр аратыжыгъэх

Къоджэ псэуплэхэм хэхъоныгъэ ягъэшлэгъэным фэгъэхыгъэ федеральнэ программэм кыдыхэлъы-тагъэу, псэуклэ амалэу ялэр нахьышлэ ашыным фэшл ахъщэ лэпылэгъу зыфатлупшыгъэхэм ащыщхэм ар къэзыушыхъатыр сертификатхэр АР-м и Лышхъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан тыгуасэ аратыжыгъэх. Псэуплэ зэригъэгъотын амал зилэ хъугъэ ныбжыкклэхэм ар пстэумэ апэу кыафэгъушлагъ, шлоу щылэ пстэури кыадэхъунэу кыафэлэуагъ.

— Специалист ныбжыкклэхэр къоджэ псэуплэхэм кыалэхэм ащытилэнхэу тыфай, ахэр ары неушырэ мафэр зыхэр, къэралыгъор зыщыгугъыхэрэр, — кыыхыгъэщыгъ ащ. — Унэгъо ныбжыкклэу кыгътахъохэрэм тащэгъушлукы, сабынбэ зилэр нахьыбэнэу тыфай. Ащ фэшл къоджэ псэуплэхэм адэхэм ты-налэ нахь атедгъэтышт, ящылэклэ нахьышлэу хъуным амалэу тилэмклэ тыдэлэжъэшт.

Программэм кыдыхэлъы-тагъэу пстэумклэ мыщ фэдэ ахъ-щэ лэпылэгъу республикэм шы-зыгъотыгъэр нэбгырэ 96-рэ мэхъу, ахэм ащыщэу 26-р ары мы мафэм сертификатхэр зэра-тыжыгъэхэр. Ахэм специалист ныбжыкклэу къоджэ псэуплэм Иоф шызышлэнэу клуагъэхэри,

унэгъо ныбжыкклэхэри ахэтых, гъэсэнэгъэм, культурэм, меди-цинэм, нэмыкк лъэныкыохэм яп-хыгъэу мэлэжъэх. Пстэумклэ ахэм афатлупшыгъэр сомэ мил-лион 23-м ехъу. Программэр зыщылэ 2003-рэ илъэсым кы-щыублагъэу 2012-рэ илъэсым нэс Иофшлагъэу кыдилгытэхэ-рэм ягъэцкклэ пстэумклэ рес-публикэм шыпэлуагъэхъагъэр сомэ миллион 940-рэ мэхъу. Ащ шыщэу сомэ миллион 400-м ехъур федеральнэ, сомэ милли-он 279-р республикэ, сомэ мил-лион 102-р муниципальнэ бюд-жетхэм, сомэ миллион 157-р мыбюджет къэлуаплэхэм кыахъ-хыгъ. Мы программэр илъэсэу тызыхэтым ыклэм нэс телъы-тагъэу шытыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

## Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилэу Иоф зэришлэрэм, цыфхэм яактхэр тхыгъэнхэм иИофыгъохэмклэ фэло-фашлэхэр нахьышлэу зэхэщэгъэнхэм ышхъэкклэ илахь зэрэхишыхъэрэм афэшл Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшшоагъ Хъокло Людмилэ Хъулэ ыпхъум, Адыгэ Республикэмклэ ЗАГС-м и Гъэорышланлэ а 1-рэ разряд зилэ испециалист шхъалэ.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилэу Иоф зэришлэрэм, авиапредприятием ихэхъоныгъэ илахь зэрэхишыхъэрэм афэшл Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшшоагъ Сороколет Валерий Федор ыкыом, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепу-тат, граждан авиацием иветеран.

## Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ и Указ

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ инвестиционнэ политикэмклэ илэпылэгъу ехылагъ

1. Гарнагу Петр Анатолий ыкыор Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ инве-стиционнэ политикэмклэ илэпылэгъу илэнатлэ 2013-рэ илъэсым мэкъуогъум и 17-м кыщегъэжыагъэу Иугъэхъэгъэнэу.
2. Зыкклэхэрэр мафэм щыублагъэу мы Указым клуагъэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ  
ТХЪАКЛУШЫНЭ Аслъан

кы. Мыекыуапэ,  
мэкъуогъум и 7, 2013-рэ илъэс  
N 71

## Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ и Указ

Щытхъуцлэу «Адыгэ Республикэм цыфхэр социальнэ ухъумэгъэнхэмклэ изаслуженнэ Иофышлэ» зыфило-рэр Ф. М. Дэгумыкыом фэгъэшшоагъэным ехылагъ

Цыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэм ыльэныкыокклэ гъэхъагъэу илэхэм апае щытхъуцлэу «Адыгэ Республикэм цыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмклэ изас-луженнэ Иофышлэ» зыфило-рэр Дэгумыкыом Фатимэ Мухьдин ыпхъум — Урысые Федерацием пенсиехэмклэ и Фонд и Къутамэу Адыгэ Республи-кэм щылэ иотдел ипашэ фэгъэшшоагъэным.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэу ТХЪАКЛУШЫНЭ Аслъан

кы. Мыекыуапэ,  
мэкъуогъум и 7, 2013-рэ илъэс  
N 72



# Лъэпкъ зыкIыныгъэм имэфэкI

зыфакIокIэ яполитикэ нахь агъэ-шъэбэн фаеу мэхьу. Джащ фэдэ цысэхэр хьонх.

МэфэкIхэр. Календарь тхьа-пэхэр зэпырыбгъазэхэ зыхьукIэ мэфэкI мэфабэ къэбгъотыщт. Ахэм ахэтых къэралыгъо мэхьанэ зилэхэри, профессиона-нэу гъэпсыгъэхэри. Бэшагъэу тыгу итыубытагъэхэу, кытэ-мыупчIыжхэм мафэхэр дэ-гъоу къэтлон тлэкIышхэу ахэм макIэп къахафэрэр. Ахэр мэфэ-кIышхоу тэлъытэх. Гушылэм пае, зэрэдунаеу шагъэмэфэкIыр мафэу шылэ мазэм и 1-м пасэу зыфэдгъэхьазырэу тэублэ. Ти-ланэ баеу дгъэпсыным фэшI тиджыбэ илтым тышхьасырэп. Джащ фэдэ бзылфыгъэхэм я Мафи. КъытIэкъухьэхэрэм хэ-шыкI фырямылэу хабзэм ыгъэ-псыгъ нахь мышIэми, шэкIогъум и 7-р бэмэ агу кьинэ-жыгъ. Ащ елътыгъэмэ, «Э-рышI» мэфэкIхэу къаугупшы-сыгъэхэм тарихъу апылтыр зыми ымышIэу календарым тетхгъэ къодыеу къэнэжыкI, ахэр бэмэ къэралыгъо мэфэкIхэу алътэхэрэп. Ахэм ашыщ шэкIогъум и 4-р. Аужырэ илъэс зэкIэлъыкIохэм мэкъуогъум и 12-р Урысыем и Мафэу хэтэгъ-

унэфыкIы. Ари анахь мэфэкI ныбжьыкIэхэм ащыщ.

1900-рз илъэсым РСФСР-м инароуднэ депутатхэм я Апшъэ-рз Совет Урысыем икъралы-гъо шхьафитыныгъэ ехьылIгъэ Декларациер щаштэгъагъ. Урысые Федерацием иапэрэ Президентэу Борис Ельциным 1994-рз илъэсым къыдигъэ-кIыгъэ УказымкIэ мэкъуогъум и 12-м къэралыгъо мэхьанэ ри-тыгъагъ. Арэу щытми, а мафэм цыфхэм еплъыкIэ зэфшхьаф-хэр фырылагъэх. Апэрэ илъэс-хэм цыфхэм къагурылошты-гъэп ащ купкIэу хэлъыр. Ти-нахьыбэхэмкIэ мэкъуогъум и 12-р зыгъэпсэфыгъо мэфэ къо-дыеу щытыгъ. Урысыем ичIы-пIэ зэфшхьафхэм ашагъэмэ-фэкIыштыгъ, ау ар игъэкIоты-гъэшхоу щытыгъэп.

КъекIокIырэ къэбархэу лъы-Iэсыхэрэм рагъэгупшысагъэ-штын, 1998-рз илъэсым апэрэ Президентэу Борис Ельциным мэкъуогъум и 12-р Урысыем и Мафэу лъытэгъэныр игъоу ыльгъугъагъ. Официальнэу а цIэр иIэ зыхьугъэу IофшIэным-кIэ кодексым кIуачIэ иIэ зы-хьугъэ 2002-рз илъэсым имэзае и 1-р ары. Ащ къыщыублагъэу тарихъу пылтым игугъу амы-шIыжыгъо мэкъуогъум и 12-р тыхэгъэу шыхагъэуэфыкIы. Хэбзэгъэуцугъэмрэ зэфэны-гъэмрэ атэгъэпсыкIыгъэу Уры-сыем и Мафэу негъэ шхьафиты-

ныгъэм, гражданскэ зэшIу-ныгъэм ыкIи зэгурылоныгъэм ямафэу алътыгъ. Ар лъэпкъ зыкIыныгъэм негъэ ыкIи тапэ-кIэ Урысыем къырыкIоштым яхьылIгъэ пшгъэдэкIыжы-ныгъэ зэкIэми зэрэздахьырэм имэфэкI.

Политикхэм, экономистхэм, нэмыкI сэнэхьат зилэхэм, цыф къызэрыкIохэм Урысыем и Мафэ еплъыкIэу фырылэр, къы-ралыалэхэрэ зэдгъашIэ тшIо-гъоу Интернетым тыщылты-хьозэ экономист цIэрылоу, зэ-лэшIэрэ политикэу, иеплът-кIэхэмкIэ бэмэ къахэщырэ Сер-гей Глазьевым иблог тытефагъ. Ащ мырэушхэу щетхы: «ЫпэкIэ Урысыем ишхьафитыныгъэ и МафэкIэ заджэщтыгъэхэу джы Урысыем и Мафэу хъужыгъэ къэралыгъо мэфэкIыр зичэзыоу хэтэгъэуэфыкIы. Непэ зэкIэми къыдгурэло ар зыкIыныгъэм, зэкъотныгъэм ыкIи Урысыер къэзыуцухьэрэ чIыгу пстэури зэхэгъэхьажыгъэнхэм имэфэ-кIэу зэрэщытыр.

Аужырэ илъэсхэм Беларус-сиер, Казахстан экономическэ шьолтыр зыкIым къытцэжыкI-хэ тлэкIыгъэ, илъэс заулэ хъу-гъэ Урысыер, Беларуссиер, Ка-захстан зыхэхьэхэрэ Таможеннэ союзым Iоф зышIэрэр. Сицыхьэ тель илъэс зытIуагъ ащ Кирги-зиери Таджикистан кызыр-хэхьаштхэм. Джащ фэдэ Ук-раинэр ыкIи зы хэгъэгум щы-

щыгъэхэ нэмыкI къэралы-гъохэри гъусэгъушIоу тилэнхэ фае.

Мэкъуогъум и 12-р зэхэхьа-жыныгъэм имаф нахь, зыгорэ-хэр дгокIыжынкхэм имафэп. Урысыер, Таможеннэ союзэу зэхашагъэр, экономикэ шьо-лтыр ЗыкIыр, Евразийскэ эко-номическэ союзэу зэхашэнэу къагуагъэр СССР-м хахьэщты-гъэхэмкIи, къытпэгъунэгъу къэ-ралхэмкIи негъэ узэфэзыщэрэ гупчэ хъугъэх.

ГъэкIэжынымрэ хэхьоныгъэ-хэр шIыгъэнхэмрэ яполитикэу къырахьыжыагъэр ыкIи шIокI имылэу гъэцэкIэжыгъэ хъу-штым нэкъокъоным иамалышIу-хэр къызэритыгъэрэ зэкIэми зэхашIэщт. Урысыем и Мафэ пае сыгу къыздэлэу зэкIэми са-фэгъушIо, илъэс благъэхэм ти-амалхэм хэпшIыкIэу зэрэхэхь-оштым ыкIи ыпэкIэ тызэрэлъы-кIотэщтым сицыхьэ тель».

Непэ хэти еплъыкIэ шхьаф зыдылгынын ыкIи ар шхьэи-хыгъэу къылон фит. Арышъ, те-убытагъэ хэлъэу къэпIон плъэ-кIышIт гушхоныгъэ хэлъэу мы мафэр хэзыгъэуэфыкIыхэрэри, зыгъэпсэфыгъо мэфэ къодыеу зылытэхэрэри къытхэтынхэ зэрилъэкIыштыр. Ау уахьтэр ыпэкIэ зэрэлъыкIуатэрэм елъты-гъэу тарихъу пылтыр нахь ащыгъушIэжышIт, адрэ мэфэ-кIышхоу тлътытэхэрэм афэдэу Урысыем и Мафи тищылэныгъэ пытэу зэрэхэуоштым уехьы-рэхьышэнэу щытгэп.

*СЭХЪУТЭ Нурбий.*

## Лэжыгъэ хьасэхэр къаплъыхьагъэх

Илъэс къэс, хабзэ зэрэхьу-гъэу, бжыхьасэхэр зыщыIуахы-жышIтхэ уахьтэр къызыбла-гъэкIэ, Адыгейм мэкъу-мэщым-кIэ и Министерствэ лэжыгъэ хьасэхэм язытетрэ Ионыгъом зэрэфэхьазырэ афэгъэхьыгъэ уплъэкIунхэр республикэм ирай-он пстэури ащызэхэщ. Ащ фэдэ зичэзыу уплъэкIунхэр рай-онилымы бэмышIэу ащыкIуа-гъэх. Республикэм мэкъу-мэ-щымкIэ иминистрэу Юрий Пет-ровыр пашэу зилэгъэ комисси-еу зэхашагъэу хэтэгъэх мэкъу-мэщымкIэ Министерствэм чы-гулэжыным фэгъэгъэ испе-циалист шхьалэхэр, районхэм мэкъу-мэщымкIэ ягъэIорышIа-плэхэм япашэхэмрэ яспециалист шхьалэхэмрэ, чыгулэжынымрэ къэкIыхэрэмрэ афэгъэгъэ ор-ганизациехэу республикэм щы-зэхэшагъэхэм ялыкIохэр.

Министерствэр зычIэт унэм пчэдэжыкIым сыхьатыр 7-м къе-кIолIэгъэ автобусышхом етIыс-хэхэщ, комиссием хэтхэр ямэ-фэ гъогу техьэх. Апэу арэхэхэ МыекIопэ районым ичIыгухэм. Районым мэкъу-мэщымкIэ игъэIорышIаплэ испециалист шхьалэ къафелуатэ ялэжыгъэ зэфшхьафхэм чIыгуу аубы-тырэр зыфэдизыр, ахэм зрадэ-лэжыгъэхэ шIыкIэр, Ионыгъом изыфэгъэхьазырынкIэ ашIа-гъэхэр.

Апэу къышхэуцух Красноул-скэ къоджэ псэуплэм хэхьэрэ ООО-у «Нива» зыфиорэм. Ащ

иагроном шхьалэу автобусым къытIысхьагъэм къызэриIорэм-кIэ, яхьызмэтшIаплэ чIыгу ге-ктар мини 3-м ехьу къэгъэгъу-нэ, ащ щыщэу бжыхьасэхэр ге-ктар 1300-м ехьумэ къаща-гъэкIыгъ. Ахэм язытет негъэ уигъэрэзэнэу щыт. США-м къышхьалэу комбайнэ дэ-гъухэу «Джон Дир» зыфиорэм фэдиш яI. АхэмкIэ ялэжыгъэ чIэнагъэ имылэу игъом Iуахы-жыкI алътэкIышIт.

Джэджэ районым игъунап-кэ зынэсхьэкIэ, районым мэ-къу-мэщымкIэ игъэIорышIаплэ испециалист шхьалэу Анато-лий Пахоль бжыхьасэхэу ялэхэм язытет, Ионыгъом зэрэфэхьа-зырхэр къафиуатэу регъагъэу.

— Бжыхьэс зэфшхьафэу мыгъэ тилэр ге-ктар мин 26,4-м къехьу, — еIо ащ. — Бжыхьа-сэхэм къэнэрэ шIагъо щымылэу апэрэ ешIушIэгъум минераль-нэ чIыгъэшIоу ящыкIагъэр алэ-кIагъэхьагъ, ятлонэрэ ешIушIэ-гъуми процент 70-м ехьумэ а IофшIэныр ащызэшIуахыгъ. Бжыхьэ коцыр ге-ктар мин 22-м фэдиз хьазырым, хьэр ге-ктар мини 4,4-м тIэкIу ехьум, рапсыр ге-ктар мини 2-м фэди-зым къащыдгъэкIыгъ. Ахэм яIухыжыкIым ищыкIэгъэщт те-хникэри транспортри хьазырых.

Станицэу Джэджэ уизышхэу станицэу Дондуковскэм еклурэ асфальт гъогум бжыхьэ ыкIи гъэтхэ лэжыгъэ хьасэхэу къы-гольхэу янэплэгъэу къыри-

дзэхэрэм уагъэрэзэнэу зэрэщы-тыр комиссием хэтхэм зэды-рагъаштэу хагъэуэфыкIы. Хьэ хьасэхэр зыщыIуахыжышIтхэ уахьтэр къэсыгъахэу шьошэ гъожь дахэкIэ чIыгумрэ огум-рэ къафелуагъэх.

— Тифермерхэм ащыщ хьэ ге-ктар 17-у Iуихыжыгъэм ге-ктар тельтэу центнер 40-м ехьу къытыгъ, адрэ чIыплэхэми Ио-ныгъор ащырагъэжыным фэ-хьазырыгъэх, ошхэу къешхы-гъэм зэтыриIэжагъэх, — еIо Анатолий Пахоль.

Ащ пыдзагъэу комиссием хэтхэм къафелуатэ яхьызмэт-шIаплэхэм ащышхэу коцыр анахьыбэу къызцагъэкIыгъэ-хэр. Апэу ычIэ къыреIо ко-цым ге-ктар 3500-рз зыщыра-гъэубытыгъэ ООО-у «Сергиев-скэм». СХА-у «Радугэм» ге-ктар 2500-м, ОАО-у «Донду-ковскэ элеваторым» ге-ктар 2000-м, СХА-у «Восходым» ге-ктар 1200-м коцыр ащап-хыгъ. Ахэр зэкIэ негъэ пIоми Ионыгъом фежэнхэм фэхьазы-рых, комбайнэхэу ыкIи транс-портэу ящыкIэгъэщтым фэдиз яI, ялэжыгъэ ухьумаплэхэри зэ-тегъэпсыхьагъэх.

Кошхьэблэ районым игъуна-пкэ зынэсхьэкIэ икътIотэн къы-регъажэ районым мэкъу-мэ-щымкIэ игъэIорышIаплэ ипашэу Сэмэгэ Заурбий. Ащ къызы-риIорэмкIэ, районым мыгъэ щыIуахыжышIт коц ге-ктар мин 14-м ехьу, хьэ ге-ктар мини

3,3-м фэдиз, рапс ге-ктар мини 2,3-рз.

— Башэ темышIэу хьэм иIу-хыжыкIым тыфежэщт, чIыопсым изытет тимыгъэохьумэ, а Iоф-шIэныр мэфэ заулэкIэ зэшIо-тхышIт, етIанэ коцыр игъом чIэ-нагъэ фэмыхьэу угъоижыгъэ-ным зэкIэ кIуачIэу тилэр етхьы-лэщт, — еIо Сэмэгэ Заурбий.

Автобусыр нэсы мыгъэ бжы-хьэс зэфшхьафхэу ге-ктар мин 15,8-м фэдиз хьазыр зы-щыIуахыжышIт Шэуджэн рай-оным игъунапкэ. Районым мэкъу-мэщымкIэ игъэIоры-шIаплэ ипашэу Чэсэбий Анзор къырегъажэ бжыхьасэхэмкIэ яIоф зытетымрэ ахэм яIухы-жыкIым зэрэфэхьазырэ хьэ-Iотэн. Районым мыгъэ коц ге-ктар мин 12-м фэдиз хьазыр, хьэ ге-ктар мини 2,3-м фэдиз, рапс ге-ктар мин 1,5-рз къышагъэ-кIыгъ. Ахэр зэрэIуахыжышIтхэ комбайнэ чыгагъэм фэдиз яI, транспортэу лэжыгъэр зезы-щэщтми шыкIэщтхэп.

Джащ фэдэу Красногвардей-скэ, Теуцожэ, ТэхьутэмыкIое районхэми ягубгъохэр комисси-ем хэтхэм къаплъыхьагъэх, ахэм ябжыхьасэхэм янахьыбэ-хэм язытети уигъэрэзэнэу зэрэ-щытыр ахэм хагъэуэфыкIыгъ.

УплэкIуныр заухым Тэхьу-тэмыкIое районым иадмини-страцие зычIэт унэм хэт залым кIэуххэр зыщызфахьысыжы-гъэхэ зэIуагъэу щызэхашагъэу. Ар къызыIуихыгъ ыкIи зэри-

шагъ министрэу Юрий Петро-вым. ЗэIуагъэ хэлэжагъэх Адыгейм и Парламент мэкъу-мэщымкIэ иотдел ипашэу Янэ-кIо Аскэр, ТэхьутэмыкIое рай-он администрацием ипашэу иапэ-рз гуадзэу Ярахмед Ярахме-довыр.

Министерствэм чыгулэжыкIы-нымкIэ иотдел ипашэу Абрэдж Эммэ апэу гушылэр зыратым республикэм бжыхьэс ге-ктар пчъагъэу щыIуахыжышIтхэр, ащ зэрэфэхьазырэ къыIотагъ. Ащ къызыриIуагъэмкIэ, лэжы-гъэр къэзытышIт бжыхьэс ге-ктар мин 91,7-рз, кIымафэр изы-хыгъэ рапс ге-ктар мини 5,9-рз Iухыжыгъэнхэ фаеу чIыгу-лэжыкIым къахэж. Ащ щыщэу бжыхьэ коцым ге-ктар мин 76,8-рз ыкIи хьэм ге-ктар мин 14 аубыты. Къызэрэхигъэщы-гъэмкIэ, хьэри коцри мыгъэ мыдэу къятэнхэу мэугъэх.

ЗэIуагъэ къышхыгушIагъ мэкъу-мэщымкIэ Министер-ствэм механизациемкIэ иотдел ипашэу Тхьайшхэу Мурат. Ащи къафиIотагъ Ионыгъошхом хэ-лэжэщт комбайнэ 400-м къе-хур а IофшIэным зэрэфэгъэ-хьазырыгъэхэр, транспортэу лэ-жыгъэр зезышхэщтым зэрэщы-мыкIэщтхэр ыкIи аугъоижырэ лэжыгъэр къэуухьомэгъэным фэгъэхьыгъэ амалхэу зехьэ-гъэнхэ фаехэри къыхыгъэщы-гъэх.

*ЛIЭХЪУСЭЖЬ Хьаджэртбий.*

Илъэс зэфшхьафхэм тиредакцие журналистэу щылэ-жыгъэ Хьарэхьу Мурат ятэу Шьалихьэ бэрэ зэсымаджэм иуж дунаим ехыжыгъ. ЩымылэжыкIым иIахьылхэм, ныб-джэгъоу илагъэхэм тафэтхьаусыхэ, къыныр адэтэгъошы.

**Республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредакцие иIофышIэхэр.**





Адыгэ хьалыжъом и Дунэе мафэ блэкIыгъэ шэмбэтым зыгъэпсэфыпIэу Рыфабгъо шыкIуагъ. Республикэм ичIыпIэ зэфэшхьафхэм, IэкIыбым кыкIыжыгъэ тилъэпкэгъу-хэм ащыщхэм хьалыжъом ишынкIэ ащ зыщаушэтыгъ. Зэнэкъокъугъэхэр япчъагъэкIэ нэбгырэ 36-рэ хуштыгъэхэм, ахэм къашIырэр «зыуплэгъ-кIунэу» къекIоллагъэхэр нэбгы-ры 100-м ехуштыгъэх.

Бысымгуашэ пэпчъ хьалыжъом ишынкIэ ыгъэфедэрэ Iэмэ-псымэхэри ыIыгъыгъэх. МэфэшIукъо Щангулэ зызэри-ушэтырэ лъэныкыоу «Къэзыгъэ-зэжыгъэ хьалыжъу» зыфиIорэр кыгъэшхыпкэжъу адыгэмэ ятарихъ занкIэу епхыгъэ хьалыжъопкIыр илэшагъэ щигъэфедат. ХьалыжъопкIым илээси 150-рэ ыныбжъ, бысымгуашэу ар зиягъэм IэкIыбым зыдырихыжьи, илээс

Джащ фэдэу янэжъ пIашгъэ итхьауфугъэ ыIыгъыгъ теле-радиокомпаниеу «Адыгеим» иIофышIэу зэнэкъокъум хэлэжъэгъэ Борэкъо Фатимэ. Лъэныкыоу «Нанэ ихьалыжъу» зыфиIорэмкIэ зыкыигъэлэгъуагъ. Ащ диштэу Фатими, илэпыIэгъоу ТIэшъу Светлани янэжъхэм ясурэттехыгъэхэр абгъэхэм ахэлъыгъэх. Ахэм яхьалыжъо нахъ Iэшъу зэрамышхыгъэр кыхагъэщызэ



ТIэшъу Светланэрэ Борэкъо Фатимэрэ.

# Хьалыжъом

«Нанэ ихьалыжъу», «Къэзыгъэзэжыгъэ хьалыжъу», «Нысэ Iап», «МэфэкI хьалыжъу», «Бысымгуашэм ихьалыжъу» зыфиIорэ лъэныкыохэмкIэ бзылфыгъэхэм заушэтыгъ. Лъэныкыохэмрэ хьалыжъохэм ятеплэхэмрэ зтэкIыштыгъэхэм, анахъ шъхьаIэу ахэр ззыпхыштыгъэхэр тхьацумрэ къуаемерэ. Зэнэкъокъум хэлэжъэрэ пэпчъ итхьацу шыгъэрэ кыое зы килограммрэ кызди-хьынэу шытыгъ.



Хъот Файзэт.

## мафэ иI

шыкIэу арагъэшагъэр зэрагъэфедэрэр къауагъ.

Теуцожь районым икуп хэтэу, къуаджэу Нэчэрэзые шыщэу зызушэтыгъэ Хъот Файзэти иштыпкэу зэнэкъокъум зыфигъэхъазырыгъ. Ыупщэры-хыгъэхэр ялэшIугъэкIэ къахъ-щыгъэхэм ащыщых, жъэпхъэ ыкIи хьаку хьалыжъохэр чIыпIэм кышцигъэжъагъэх, усэу

щымыгугъырэми, теплъэу фишIырэр ашлогъэшIэгъонынэу зэрилгытэрэр кыыхигъэщыгъ.

Анахъ цIыкIоу зэнэкъокъум хэлэжъагъэм ыныбжъ илээсибл. Ар Мыекъуапэ шыщэу Даур Милан. Милани, анахыжъэу ушэтынхэм ахэлэжъэгъэ Шорэ ФатIимэти (Кошхьэблэ районым шыщ) зэнэкъокъум ишIухьафтын шъхьаIэу АР-м

«Кавказым», «Щыгъыжъыем», «Нэбзыим» къекIолIагъэхэр агъэчэфыгъэх.

Кыыхгъэщыгъээн фае, мы мэфэкIым кыутоиыгъэ закъохэр арэп хьалыжъохэр зыуплэкIугъэхэр. Сабый ибэхэр зыщалагъ унэу Мыекъуапэ дэтым адыгэ шхыныр ащагъ, кIэлэцIыкIухэм аIуагъэфагъ. Лъэныкыо пэпчъ апэрэ-



МэфэшIукъо Щангулэрэ Шорэ ФатIимэтрэ.



Хьалыжъоу мэфэкIым шагъэжъагъэхэм ащыщхэр.

мы шхыныгъом физэхилъхьагъэри гулгытэнчъэу къэнагъэп. Ащ икьорыль цIыкIоу Лиани зэнэкъокъум фэхъазырыгъ, янэжъ илэпIэсагъэ фэгъэхыгъэ усэм ари къеджагъ.

Район пстэуми кыарыкIыгъэхэм алтэкI къэмынэу загъэхъазырыгъ, ахэм чIыпIэу афы-хахыгъэхэр зэрагъэкIэрэкIэ-щтхэм яшгыпкэ рахылагъ. Улапэхэм ячIыналгъэ шIу зэралэгъурэм инэпэплъ гушыIэхэр чыжъэкIэ къэплэгъунэу шытыгъэх — «Улапэ сэркIэ Париж».

Тимылэпкэгъухэри ушэтынэм зэрэхэлэжъагъэхэм кыеушыхьаты адыгэ шхыныр пстэуми зэрякIасэр. Къалэу Краснодар кыкIыгъэ Татьяна Малютинам кызыриIуагъэмкIэ, зэнэкъокъум игуапэу хэлэжъагъ, бысымгуашэу мы шхыныгъом фэлэзэхэм атэкIоным



Даур Милан.

и Лышхъэ ыгъэнэфагъэхэр къалэжыгъэх.

Ижырэ адыгэ ордэхэмкIэ, къашхьохэмкIэ мэфэкIыр байгъ. «Ащэмэзым», къэшхьокIо купэу

ящэнэрэ чIыпIэхэр агъэнэфагъэх, зы нэбгыри гулгытэнчъэу къэнагъэп — апэрэ Дунэе зэнэкъокъум зэрэхэлэжъагъэхэмкIэ нэпэплъ дипломхэр аратыгъэх.

Ау анахъ шъхьаIэу мы мэфэкIымкIэ шытыгъэр лъэпкэ Iофым цIыфхэр зэхичэнхэр, лъэпкэ шэн-хабзэхэр зэрэтиIэхэр ащымыгъэгъушпэгъэныр, блэкIыгъэмрэ къэкIощтымрэ зэрэзэпхыгъэхэр джыри зэтыгу къэдгъэкIыжыныр арых. Мы пстэури адыгэ

хьалыжъом и Мафэ зэхэщэгъэныр зигукъэкIэу Бибэ Мурат ишIуагъэкIэ гъэцэкIагъэ зэрэхуыгъэр къекIолIагъэ пстэуми кыхагъэщыгъ.

МЭЩЛЭКЪО Саид.



Илээси 150-рэ зыныбжъ хьалыжъопкIыр.

Нэбгырэ пэпчъ ахэм ахишIыкIыгъэр жюриим хэтхэм ямызакъоу, мэфэкIым къекIолIэгъэ пстэуми ауплэкIун амал ялагъ. Жъэпхъэ хьалыжъохэм, хьаку хьалыжъохэм нэр пIэпахэу мэфэкIыр къагъэдэхагъ.

22-рэ хуыгъэ Щангулэ ыIыгъэу чIыгуужъым кызыгъэзэжыгъэр. «Сянэ кызыриIощтыгъэмкIэ, мы хьалыжъопкIыр ащ игуашэ игуашэ иягъ. Ар сэлэшэу къэсэхуымэ, тыгъэ тезгъапсэрэп», — еIо Щангулэ.





ИСКУССТВЭМ ИЦЫФХЭМРЭ ГЪАШІЭМРЭ

# Къашъом лъэпкъыр егъэдахэ

Лъэпкъ искусствэм зищылэныгъэ езыпхыгъэ цыфым имэфэкI мафэ ехъулэу гуцылэгъу уфэхъумэ, кылуатэрэр тхылъ шъхъаф фэпшы пшоигъоу уахътэ кыхэкIы. Урысые Федераци-ем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароднэ артистэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ лъэпкъ къэшъокIо ансамблэу «Налмэсым» идиректорэу Бэстэ Азмэт илээс 60 зэрэхъурэр мы мафэхэм хегъэунэфыкIы.



ИкIэлэцIыкIугъом пшынао хъунэу фэагъ. Адыгэ оредышъо-хэр ыгъэжынычхэзэ, пшынер «кыгъэгъушыIэ» шIоигъуагъ. Адыгэмэ зэралоу, пшынем «кы-ригъэгъушыIыкIуIыным» кIэ-хъопсыщтыгъ. Лъэпкъ искусс-твэр бай дэдэу шыт. Ар Азмэт нахъышIоу кызышчыгурыIуа-гъэр сэнаушчыгъэ зыхэлъ кIэлэ-еджакIохэр Тбилиси шеджэнхэу загъакIохэр ары. КъэшъуакIохэр зышчагъэсэхэр училищым чIа-хы, шытхъу хэлъэу кыуухыгъ.

— Адыгеим и Къэралыгъо къэшъокIо ансамблэ икIэрыкIэу зэхажэжыныу зыфэжэхэм, Тби-лиси шырагъэджагъэхэр ашта-гъэх, — кылуатэ А. Бастэм. — 1971-рэ илээсыр ары сыкызы-тегушыIэрэр. Лъэхъэнэ гъэшIэ-гъоныгъ тызыхэтыгъэр. СССР хэгъэгъушхоу тызышчыпсэушты-гъэм концертхэр кышчытты-штыгъэх. Адыгэ шъуашэр тшы-гъэу пчэгум тызэрэщыуджырэм тинасып хэдгъотагъэу тлыгъэ-штыгъ.

Тбилиси шеджэгъэ ныбжы-кIэхэм ашышхэр шъхъэгъусэ зэфэхъугъэх. Азмэтрэ Хъут Ты-гъэнгуашэрэ янасып зэхэлъэу зэдэпсэхэзэ, шъао къафэхъугъ. Зэгъусэхэу лъэпкъ къашъохэр кыызэдашIыхэу бэрэ кыхэкIы-штыгъ. Азмэт исэнэхъат хэ-шIыкI ин зэрэфыриIэр, иIэпIэ-сэныгъэкIэ къэшъуакIомэ кы-зэрахэщырэр СССР хэгъэгъу-

шхом шашIэщтыгъ.

Урысыем иорэдыIо-къэшъокIо ансамблэхэм яапэрэ зэнэкъокъоу Мос-ква шыкIуагъэм Шыт-хъу тхылъ кышыфа-гъэшъошагъ. Жюрим пэцэныгъэ дызезыхагъэр дуна-им шызэлъашIэрэ И. Моисеевыр ары. ШырыIохэу Н. Надеждинар, Т. Устиновар, нэмыкIхэри жюрим хэтыгъэх.

ЗэлъашIэрэ цыфхэм уиIоф-шIагъэ уасэу кыфашIырэм уегъ-гушхо, уиIофшIэн нахъ дэгъоу зэрэбгъэцэкIэщтым уегушшысэ. Шытхъоу фалорэм ышъхъэ «ыгъэ-уназэщтыгъэп», цыф шырыгъэу, гукIэгъу хэлъэу зэрэщытым афэшI иIофшIэгъухэм лыгътэны-гъэ кыфашIыштыгъ. СССР-м культурэмкIэ иминистрэу П. Де-мичевыр зыкIэтхэжыгъэ Шыт-хъу тхылъыр Адыгеим, нэмыкI-хэм ящытхъу тхылъхэр ащ кы-фагъэшъошагъэх.

## «Ислъамыер» зызэхашцэм

А. Бастэр пенсием зэкIом рэ-хъатэу унэм исыныр кыыригъэ-кIугъахэп. Адыгэ Республикэм иорэдыIо-къэшъокIо ансамблэу «Ислъамыер» ылъэ теуцоным иIахъышIу хишIыхагъ. Ансам-блэм иапэрэ директорэу ар агъэ-нэфагъ, ащ дакIоу, къашъохэр къэзышIырэ купым хэтыгъ. Ис-

кусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ колледжым икIэлэегъаджэу Iоф ышIэзэ, ныбжыкIэхэр лъэпкъ къашъохэм афигъасэщтыгъэх. Ригъэджагъэмэ ашышхэр ансам-блэхэу «Ислъамыем», «Налмэ-сым» ахэтых. Москва, Санкт-Петербург, Краснодар, нэмыкI-хэм Iоф ашашIэ. Азмэт Тырку-ем рагъэблагъи, тилъэпкъэгъу кIэлэцIыкIухэм адыгэ къашъохэр аригъэшIагъ.

А. Бастэм ишIэныгъэмэ ахи-гъахэо шIоигъоу Адыгэ къэралыгъо кIэлэегъэджэ институтыр кыуухыгъ. 2002-рэ илээсым кы-шыублагъэу дунаим шызэлъа-шIэрэ ансамблэу «Налмэсым» идиректор.

## БгъэлъапIэрэр умыгошчы

Азмэт IэнатIэу иIэр зэблихъоу кыхэкIыштыгъэми, искусствэм сыдигъуи фэшъыпкъагъ. «Нал-мэсыр» США-м, Тыркуем, Ита-лием, Германием, Францием, Ливием, фэшъхъаф хэгъэгумэ ашыIагъ. Урысыем икыалэхэу Москва, Санкт-Петербург, нэ-мыкIхэм концертэу къащитыгъэ-

хэм хэгъэгум иIэшъхъэтетхэри яплыгъэх.

— Лъэпкъ искусствэр бгошчы-нэу шытэп, — еIо А. Бастэм. — Фольклорым кышыбгъэжъэ-нышъ, удэлэжъэн фае. Аужырэ илээсхэм Къулэ Мыхъамэд «Налмэсым» ихудожественнэ пашъу шытыгъ. ТилофшIэн лыгъд-гъэкIотэным фэшI егъэжъэпIэ-шIухэр тилэх. Сэ кызэрэзгуры-IорэмкIэ, адыгэ шъуашэр пшы-гъэу сценэм укытехъэмэ, къа-шъор кызэрэпшIышIт закъор арэп узэгупшысэнуу шытыр. Адыгэ шъуашэр дунаим шашIэ, ар зэрэбгъэдэхэщтым упылы. Уилъэпкъ, республикэу узышчы-щым ацIэ лъагъэу зэрэпIэтыщтым удэлэжъэн фае. «Налмэсым» къэшъокIо дэгъухэр хэтых, сафэ-раз тилофшIэгъухэм.

Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу Сихъу Станиславрэ Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу АфэшIэгъо Фаинэрэ мэфэкI концертхэр зэрэщэхэу бэрэ тэлъэгъух. Ансамблэу «Налмэ-сым» сыд фэдэрэ пчыхъэзэхыхи кызыригъэдэхэщтыр кыдалгы-тэзэ, С. Сихъумрэ Ф. АфэшIа-гъомрэ гушыIэ фабэу кыаIохэрэр А. Бастэми фэгъэхыгъэхэу тэ-лыгътэ. Дунаим шыцIэрыIо ан-самблэр джырэ уахътэ зепщэныр, ищытхъу пIэтыныр пшгъэрылъ лъапIэуи шыт.

...Бзэхэр зыщызэрагъэшIэрэ Гупчэу «Активым» инджылы-зыбзэр щекIу А. Бастэм ыкIо ип-шъэшъэжыеу Беллэ. Ар джы-ри цыкIуми, зэнэкъокъухэм ахэ-лажъэзэ шытхъуцIэу кыдихы-гъэр макIэп. Пчыхъэшъхъапэм Азмэт «Активым» шытлэгъоу кыхэкIы. КIэлэегъаджэхэр, ди-ректор шъхъалэу Едыдж Мэмэт, нэмыкIхэри Беллэ кызэрэщыт-хъухэрэр Азмэт игуап. «Налмэ-сым» иIофшIацIэ, гухэлъэу яIэ-хэм нахъыбэрэмкIэ А. Бастэр къаегушыIэми, иныбджэгъухэм ашыш кызэрэтилиуагъэу, икыоджэ гупсэу Пэнэхэс, республикэм яхэ-хъоныгъэхэм арэгъушхо. Унагъом рэхъатныгъэу илгыр искусствэм кышцетэгъы.

Опсэу, Азмэт. Тхъэм, бэгъашIэ уешI!

## ТХЫЛЪЫКIЭХЭР

# «Шыухэр» егъэшIэрэр упчIэх

Тыркуем кыкIыжыгъэ Чэтэо Инал иныбжыкIэгъум кышыбгъэжъагъэу бизнесым пылъ. Игупшысэхэр ана-хъэу зыфэгъэхыгъэхэр лъэпкъ шIэжыыр, цыфым пIуныгъэ дэгъу егъэгъотыгъэныр ары. Романэу «Шы-ухэр» зыфилоу 1989-рэ илээсым тыркубзэкIэ Стамбул кышыдыгъэкIыгъэр адыгабзэкIэ зэригъэфэжы, Мыекъуапэ кышыхаутыгъ.

Адыгэ лъэпкъыр итэкъуха-гъэу дунаим шэпсэу. Урыс-Кав-каз заом укытегушыIэзэ, егъэ-шIэрэ упчIэу шIулъэгъум зыфэб-гъазэмэ, хъугъэ-шIэгъэ гъэшIэ-гъонхэр нэгум кыкIэуцох. И. Чэ-таор Адыгэ Хасэм изэхэщэн, ныбжыкIэмэ Iоф адэшIэгъэным апылэу Тыркуем шыпсэу-штыгъ. Адыгэ кIалэхэм яхэку шIу альэгъуным, тилъэпкъ шэн-зэхэтыкIэхэм афэшъыпкъэнхэм, гупшысэшIум кышыбжъэрэ шIу-лэгъуныгъэр нахъ лъэш зы-шыхъурэ уахътэм еплъыкIэу шы-Iэныгъэм фэпшырэм, нэмыкIхэм тхылъыр афэгъэхыгъ.

И. Чэтаор литературэм бэшIа-

гъэу пылъ, тхылъ заулэ кыди-гъэкIыгъ. Адыгэ быракъым, адыгэ пшгъашгъэм, адыгэ шыум ясурэтхэу тхылъ кIышъом тет-хэр Дугъ Айтек иех. ИтеплэкIэ тхылъыр дахэ, бзэу зэрэтхыгъэм уигъэпшырэрэп, акъыл хэпхынэу шыт. Чэтэо Инал хэкум кызыгъэ-зэжыым унагъо щышIагъ. Ишъ-хъэгъусэу Зарэрэ ежырырэ кIэ-литIурэ пшгъэшъытIурэ зэдапIу. IэкIыб хэгъэгъу кыкIыжыгъэхэу тиреспубликэ дахэу шыпсэурэмэ И. Чэтаор зыкIэ ашыш. Итхы-лгыкIэхэм тязэ.

Сурэтым итхэр: Чэтэо Инал итхылъхэр.



НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэр ыкIи кыдэзы-гъэкIырэр: Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ашы-псэурэ тилъэп-кыгъэхэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редактор шъхъалэр ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр МЭШIЛЭКЪО Саид

ПшгъэдэкIыж зыхырэ секретары

НЭПШIЭКЪУИ Заур

Редакциер зылэшIэр: 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшгъэдэкIыж зы-хырэ секретары: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зышаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIоры-шIапI, зэраушыха-тыгъэ номеры ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4010 Индексхэр 52161 52162 Зак. 1824

Хэутыным узшыкIэтхэнэу шыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗышыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00